

FRAGMENTS D'INVENTARI I DE COMPTES DE L'HOSPITAL DE PALAFRUGELL (1863-1912)

Taula de treball i de recerca de l' Arxiu Municipal de Palafrugell (Masana)

L'any 2002 aproximadament quan consultava documents per escriure quelcom de la història de l'hospital de Palafrugell, vaig prendre diversos apunts de documents que estan guardats a l' Arxiu Municipal de Palafrugell,¹ i part d'aquesta informació no va ser publicada perquè s'allunyava del tema central que era saber quants segles tenia l'hospital de Palafrugell que finalment en van sortir sis capítols que es poden consultar a Internet amb el nom de: La sanitat pública, hospital de Palafrugell.

Recentment he localitzar els folis on tenia els esmentats apunts no publicats i abans que es perdessin he considerat fer-ne un resum, tot que no segueixen un acurat ordre

cronològic, tant per petites llacunes de registres com per no tenir pensat prèviament fer-ne una crònica. Amb tot les dades que presentem ens permetran fer-nos una idea de lloc i funcionalitat de l'antic hospital de pobres de la vila.

Al hospital hi van exercir tres congregacions de religioses, les de la Immaculada Concepció, les Carmelites i les de Sant Josep.²

Campana situada a la planta baixa de l'hospital (Masana)

Inventari de l'any 1871

Dependències de l'hospital

La planta baixa consta que era emprada pels administradors i metges, també hi havia el menjador, la cuina i el saló principal que comunica amb el cor i la sala de planxa.

El primer pis era destinat als homes i disposava del següent material: una banyera de llauna gran i una de seient, sis llits de ferro amb màrrega, matalàs, cobrellit i coixí, tretze cadires grans, quatre tauletes, set quadres, una taula i un renta mans amb palangana.

El segon pis era destinat a les dones i disposava de: quatre llits de ferro amb màrregues, matalassos, cobrellits i coixins, un catre amb màrrega i cobrellit, un bressol foradat de la part central, tres màrregues plenes de palla, onze cadires grans, dos matalassos solts, una taula, dos tambors d'escalfar la roba, un braser, dues caixes, deu crosses, tres calaixos de fusta per a braços i cames trencades, un aparell de cirurgia per a fractures de clavícula. Disposava també d'una zona on s'hi guardava bàsicament la roba.

Dormitori d'infermeria estava equipat amb dos llits de fusta, amb màrrega, cobrellit, coixí i dues cortines a les alcoves.

Dormitori de les germanes disposava de quatre llits equipats, quatre cadires grans i una caixa de dos cossos d'instruments de cirurgia.

Habitatge de l'hospitaler i hort, aquest punt no l'hem subratllat perquè no consta a l'inventari de l'any 1871 però, l'esmentem perquè quatre anys després o sigui el 1875, consta que els administradors havien comprat l'hort i dotze arbres fruités, concretament pereres per valor de 65.5 pessetes.

L'any 1883 es va fer una crida per obtenir subscripcions populars per fer front a les despeses de l'hospital. Al cap d'una setmana havien recollit 171 pessetes i els imports que anaven obtenint els feien públics.³ S'emprava el lema "*El que baixa fins al pobre, s'aixeca i creix fins a Déu*"

Habitació de l'hospital, treta del plafó públic

Inventari de l'any 1920

Consta que la planta baixa o entrada al hospital hi ha una sala rebedor, el menjador que comunica amb la cuina i al menjadors de les germanes i per les escales es va a la sala de Sant Josep i a una sala de bany

Sala de bany (Plafó públic)

Al primer pis hi havia el dormitori de les germanes amb tres llits, coixins de palla i un planxador.

Al dormitori de les Superiores hi havia dos llits amb coixins de llana. Consta que a la sala de Sant Rafael hi havia dos llits per a malats infecciosos, possiblement esta a aquesta primera planta.

Mare de Deu del Carme a la capella de l'hospital (Masana)

Al segon pis hi havia la sala de Nostra Senyora de Carme que disposava de sis llits, a la sala de bany hi havia una estufa. Dos llits per ús de les germanes o infermeres així com una sala de costura amb maquina de cosir.

Al cor de la església s'hi guardaven dues casulles de color vermell, dues de blanques, una de verda, una de negra i una de color blau, també albes i 'língulos'. També a l'església es disposava d'una caixa per almoines, cadires de balca, quadre d'història del Papa, filtre per l'aigua i una bascula.

Vitrall de la capella

Sala d'operacions, possiblement tenien una zona apartada pròpiament de la quirúrgica on hi guardaven roba com calçotets, mocadors, camises de dona i de home, samarretes, mantes de llana, gorres de dormir, camisa de força per alineats, bates blanques per als senyors metges, bates de color per l'infermer.

Armari vitrina amb diversos instruments de cirurgia i estoigs de cirurgia, erina amb mànec de metall,⁴ agulla Doyens corba, maneguet, porta agulles Ethien, pinça amb dents, ratolí gran, sonda, tisores rectes, tisores corbes, pinces de cremallera o dites de dents, pinces Kocher, xeringa d'injecció, termo-cauteri, porta llapis per càustics, joc amb quatre trocars per hidrocele,⁵ termòmetre, navalles per afaitar cabell, rodet de seda amb tub de vidre, bisturís, 'gotiera'cuixa, crosses, maquina de polvoritzar, maquina para desinfectar, irrigadors, palanganes, embuts. Armari amb flascons, benes, antisèptics, caixa d'instruments, arxiu que contia llibres i documents antics i farmaciola.

També s'havien comprat pells pels llits, pipes d'aigua, paquets de perdigons per posar pes a un malalt amb fractura de maluc, un porro d'arnica, recipients per escopir, venes de guix, sondes per rentats, suposem gàstrics i en Rafael Jofra va cedir una caixa d'instrumental de dos cossos i una taula d'operacions i reconeixements. L'any 1910, any que va arribar la llum a la vila l'hospital disposava de sis llanternes i un aspirador.

Als rentadors hi havia un motor elèctric i a les golfes calderes grans, filtres, olles també grans i galledes. Més endavant consta que van adquirir un dipòsit galvanitzat per fer la bugada i un quinta de sabó

Referent als productes farmacèutics en aquest registre no són descrits el tipus de productes farmacèutics que empraven perquè els metges solien fer receptes de formules magistrals, amb tot, al llibre Dones emprenedores hi podem localitzar un llistat de substancies farmacològiques que eren subministrades pels apotecaris.⁶ Sí que al document nombren els farmacèutics Josep Gich Puig, Pere Mascort, Federic Suñer y Miquel Preses.

Flascons de medicaments (Masana)

El passadís que conduïa al corredor de la mendicitat hi havia un aparell previst de ganivet que servia per tallar el pa. Al menjador número 1 anomenat de la mendicitat, disposava de quatre taules, més endavant es va ampliar fins a tretze taules.

Llibre de comptes (1863-1900)

Els ingressos i les despeses que va tenir l'hospital en un període de 27 anys consten al Llibre de comptes del Sant Hospital de Pobres de la Vila de Palafrugell i a causa que son nombroses les transaccions només esmentarem alguns aspectes que puguin ser d'interès general.

Ingressos

L'hospital es sustentava bàsicament mitjançant les almoines que rebia de la ciutadania i una persona era la encarregada de que cada diumenge fes la recapta de donatius, excepte els diumenges que plovia cada i per dur a terme aquesta feina cobrava 10 rals. També rebien almoines del 'Monumento', de l'interior de la església, de donatius de particulars mitjançant recol·lectes, de vegades el bisbat col·laborava amb diners obtinguts de les bules, també de part d'algún malalt hospitalitzat o de malalts estrangers que fossin ingressats a l'hospital com va ser en el cas del naufragi del vapor 'Palerno Pietro' que dels mariners ingressats en un total 20 estades, van rebre 210 pessetes, també pels 36 dies, que en total van comptabilitzar, havien estat allotjats uns soldats al hospital van rebre 180 pessetes.

Despeses.

Consta que en el decurs de gairebé tres dècades les despeses fixes corresponien al sou del personal, a la alimentació, per alguns trasllats de malalts a d'altres centres, per algunes reparacions necessàries, per la compra de material sanitari i de productes de farmàcia i d'altres segons situacions inesperades.

Las germanes Carmelitas per fer la seva feina l'any 1871 havien cobrar en total 262 escuts. El sistema de retribució dels metges era de quota fixa o 'Iguala' i consta que oferien els seus serveis els doctors Juan Bonet, Martí Puig, Pere Mascort i en una ocasió hi veien també enregistrat al doctor Pons de la vila de Calonge.

La llevadora Pilar Rubies era una de les professional de Celrà,⁷ consta que l'any 1912 va cobrar 84,75 pessetes, possiblement per atencions lliurades a una partera.

La comadrona Maria Bastons l'any 1912 va atendre també a una gestant i va cobrar 10 pessetes, menys import perquè M. Bastons era la llevadora contractada pel municipi.⁸

L'any 1912 un hospitaler per la tasca de vetllar tres nits a un malalt va rebre tres pessetes. L'any 1910 treballaven a l'hospital José Reixach i Ramón Canals es de suposar fent les tasques d'hospitalers.

En ocasions s'havia de traslladar algun malalt a Girona i llavors s'avisava a un carreter perquè fes el trajecte i l'acompanyava un hospitaler.

A partir de l'any 1880 i durant vuit anys consta que diversos nens expòsits van ser portats al hospici de Girona i en alguns dels viatges hi havien traslladat dues o a tres criatures. En una ocasió va ser traslladat un nado al centre de las germanes 'Adoratrices' de Barcelona.

Hem vist que s'havia hagut de pagar Sebastià Girbau una caixa de difunts que va costar 7,50 pessetes.

En un altre apartat hi consten despeses per la compra de medicaments, llençols i cortines així com també els serveis rebuts per emblanquinar habitacions.

En quan a elements no inventariables consta l'entrada de llenya per cuinar i escalfar les dependències del hospital, material que compraven a un llenyataire de Montràs, a can Pi conegut per can Siniqueda de Cruïlles,⁹ o a la senyora Serafina Vila que l'any 1888 va subministrat al hospital 20 quintars de llenya i carbó d'alzina.

Està apuntat que l'hospital havia comprat dos mallals d'oli, un mallal era l'equivalent a setze porrons.

Rm. masana

Notes

¹ Consultat '*Libro de cuentas del Santo Hospital de Pobres de la Vila de Palafrugell-Girona- Julio del 1863 a final del 1900*', on hi consta també un inventari datat el dia 1 de març de l' any 1871 i 1920.

² Al hospital de Palafrugell primer van haver-hi les germanes de la Immaculada Concepció (1852-1857) després de cinc anys de dedicació van ser contractades les germanes Carmelites i l'any 1956 les germanes de Sant Josep, que feia temps atendien a malalts a domicili. Rosa M. Masana. Dones emprenedores 1857-1914, volum I , pàgines 105 a 115. Badia ,S.L, Barcelona, 2013

³ El Palafrugellense del dia 9 de setembre de l'any 1883.

⁴ Erina, instrument metàl·lic en forma de ganxo, utilitzat en dissecció i cirurgia per a mantenir separats els teixits.

⁵ Els trocars formen un punxó que ha dins hi ha una beina o cànula, que una vegada feta la punció es pot retirar per permetre evacuar el líquid acumulat.

⁶ Masana. Dones Emprenedores, cita número 2, pags. 87 i 88.

⁷ Masana, R. Una nissaga de llevadores celranenques, del 1831 al 1975. La Llera del Ter, número 42, any 206-2007, pàgines de la 35 a la 40.

⁸ Masana R. Llevadores de Palafrugell, 165 anys d'història. Associació Soport a la Dona, Palafrugell 2006

⁹ De can Pi o de can Siniqueda en tenim feta una antiga crònica que no ha estat publicada però possiblement adjuntarem al bloc.